

הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

תוכן

- א. איכא דאמרי משיכה בחמור ואיכא דאמרי הנהגה בגמל ... אחד רכוב חמור ואחד תפוס במוסירה זה קנה חמור וזה קנה מוסירה ... זה קנה חמור ובית פניה..... 1
- ב. טלית שהיא מונחת הציה על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד ובא אחד והגביה הציה מעל גבי קרקע ובא אחר והגביה הציה מעל גבי עמוד ... ברותא היא..... 2
- ג. רכוב בשדה ומנהיג בעיר קנה הכא נמי מנהיג ברגליו ... רכוב בעיר ... לא קני ... לפי שאין דרכן של בני אדם לרכוב בעיר... במקח וממכר עסקינן דאמר ליה קני כדרך שבני אדם קונין..... 4
- ד. ואי רשות הרבים הוא קני ואי אדם חשוב הוא קני ואי אשה היא קניא ואי איניש זילא הוא קני..... 5
- ה. משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו לקנות מי אמר ליה קני אלא משוך בהמה זו וקני כלים שעליה מהו מי מהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלים או לא..... 6
- ו. אמר ליה קני בהמה וקני כלים ... וחצר מהלכת לא קנה ... כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפותה..... 8
- ז. היה מהלך בספינה וקפצו דגים ונפלו לתוך הספינה ... ספינה מינח נייחא ומיא הוא דקא ממטו לה..... 10
- ח. היתה מהלכת ברשות הרבים וזרק לה גט לתוך חיקה או לתוך קלתה ... קלתה מינח נייחא ואייהי דקא מסניא מתותה..... 10
- ט. היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום..... 11
- י. מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ... יתננה לעני הנמצא ראשון ... מעשיר לעני ... חד מגו אמרינן תרי מגו לא אמרינן אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי..... 12

דף ט.

א. איכא דאמרי משיכה בחמור ואיכא דאמרי הנהגה בגמל

... אחד רכוב חמור ואחד תפוס במוסירה זה קנה חמור

וזה קנה מוסירה ... זה קנה חמור ובית פניה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

כבר התבאר לעיל דף ח: ששנים שראו¹ בהמת הפקר והנהיגוהו שניהם או משכוהו כאחת, או שהיה אחד מנהיג ואחד מושך קנו שניהם שמושיכה והנהיגה קונים בבהמה, ויחלוקו, ויש אומרים² דבגמל אחד מושך ואחד מנהיג לא קנה רק המושך.

היו שניהם רוכבים יש אומרים שקנו שניהם, וכן אחד רוכב ואחד מנהיג³.

היה אחד⁴ רוכב ואחד אוהז במוסירה, הרוכב קנה הבהמה ומקצת המוסירה שעל לחיי הבהמה, וזה שאחז במוסירה קנה מה שבידו, והשאר לא קנה שום אחד מהם.

ג. טלית שהיא מונחת חציה על גבי קרקע וחציה על גבי עמוד ובא אחד והגביה חציה מעל גבי קרקע ובא אחר והגביה חציה מעל גבי עמוד ... ברותא היא

חפיץ ארוך אינו נקנה מחבירו, בהגבהה עד שיגביהנו כולו, וכן מציאה או חפיץ הפקר ארוך⁵ אינו נקנה בהגבהה עד שיגביהנו כולו מעל גבי קרקע, אבל החלק שבידו קנה⁶.

כשקונה בהגבהה יש אומרים⁷ שצריך שיגביה ג' טפחים, ויש אומרים⁸ דסגי בהגבהת טפח⁹.

¹ שו"ע ונו"כ רעא א

² שו"ע שם כדעת הרמב"ם שמחלק בין חמור לגמל, שאין דרכו בהנהגה, אבל דעת הרא"ש דבמו"מ לא קנה בהנהגה לא בגמל ולא בחמור, כיון דהוי ספיקא דדינא, אבל בהפקר אין מוציאין מיד מוחזק, ועי' דברי משפט סימן קלח סק"ה.

³ רמ"א שם סעיף ג, וכתב הסמ"ע שהוא כדעת הרמב"ם דרוכב קונה אפילו לא הנהיג ברגליו, כמ"ש לעיל הערה כז, אבל לדעת הרא"ש אינו קונה א"כ הנהיגה ברגליו, ועי' מ"ש שם

⁴ שו"ע ונו"כ שם ג

⁵ שו"ע ונו"כ רסט ה וסמ"ע שם ג

⁶ , ויש לעיין אם גם בקנין דמו"מ הדין כן.

⁷ שו"ע ונו"כ קצח ב בדיעה ראשונה, כדי שיצא מדין לבוד,

⁸ שו"ע שם בדיעה השניה

⁹ ופירש הסמ"ע דכיון שהיא בידו הרי היא כאילו ברשותו, ותמה בנה"מ שאם הוא בתוך ידו א"צ כלל הגבהה, דידו קונה לו מטעם חצירו, אלא דעיקר הפלוגתא היא כשלא הגביה בידו אלא הוגבה מכתו. ובחידושי הרי"ם

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

הגביהו שנים קנו שניהם¹⁰. בין חפץ ארוך בין חפץ קצר, בין שהגביהו שניהם כאחד ממש ובין שהגביהו חפץ ארוך וראש השני עדיין מונח ע"ג קרקע, או ג' טפחים סמוך לקרקע, ובא השני והגביהו ראש השני, כיון שהחפץ הגובה מכח שניהם קנו¹¹.

טלית המונחת¹² על גבי עמוד גבוה ג' טפחים והכה סמוך לו עד שהוגבהה הטלית מכחו, ג' טפחים וחזר ונפל על העמוד, קנה¹³.

ואם נפל לארץ, אף על פי שלא הוגבה מעל העמוד ג' טפחים, כל שהוגבה מן הארץ ג' טפחים קנה.

היתה מונחת¹⁴ חציה על גבי עמוד וחציה על גבי קרקע, והגביה ראש הטלית המונח בקרקע, ומכחו ניתק גם הראש השני מעל גבי העמוד, והיתה הטלית מוגבהת מכחו

סימן קצה סק"ז כתב דדוקא בהגבהה מכחו נחלקו, אבל כשמגביה בידו לכו"ע א"צ ג"ט, וכתב שכן הוא ברא"ש עירובין פרק הלון. כתב הט"ז באו"ח סימן שסו דה"ה אם הניחו על ידו התלויה באויר המוגבה, אין די בכך, אלא צריך לעשות מעשה הגבהה, ועי' בבה"ל שם סעיף ט'. ואם מגביה מעל שלחן צריך שיגביה ג"ט מעל השלחן, ולא סגי בהגבהה מן הקרקע, ונראה שאפילו מוציאו למחוץ לאויר השלחן, והוא עתה מוגבה מן הקרקע, לא מהני, וכן משמע מדין עמוד להלן, ועי' שו"ת דברי חיים ח"א חו"מ סימן לג, שוב ראיתי במנחת פתים שהאריך בזה, ומשמע מדבריו שאם הוציאו מכנגד השלחן והוא מוגבה מהארץ ג"ט סגי בכך, ואף כשמגביה מעל השלחן אם השלחן גבוה מעל הארץ ג"ט כתב דתליא בפלוגתא, וצ"ע, ועיי"ש שהאריך בדיון במה שבתוך ידו דלא בעינן דין הגבהה, שקונה מדין יד, ובשו"ת חלקת יואב אהע"ז סימן יג כתב שצריך הגבהה מעל השלחן ג"ט, אבל כשמגבה מעל השלחן או מעל הקרקע, א"צ להגביה יותר, וכן נראה דעת האבני"ז אהע"ז סימן קס וקסא. פתחי חושן חלק ה פרק ו הערה יח

ועי' עוד במ"ב שם שבעירוב הקלו דסגי בהגבהה טפת, ולקמן בחו"מ סימן רסט גבי מציאה סתם השו"ע דבעינן ג' טפחים, ואפשר דהתם בזוכה מהפקר שאין דעת אחרת מקנה, ובחכמ"ש כתב דהתם איירי שהוגבה מכחו, ולכן בעינן ג"ט, אבל בשאר זוכיה מהפקר לכו"ע סגי בהגבהה טפת, ובחידושי רעק"א סימן רעג כתב בשם התוס' ב"ק לחד תירוץ דאפילו לדעת הפוסקים דבעינן הגבהה ג"ט, בהפקר סגי בטפת, עיי' שם.

¹⁰ שו"ע ונו"כ רסט ב.

¹¹ , ואף על פי שכל אחד מהם לא הגביה כל החפץ וכו' שניהם, משום דמסתמא כל אחד רוצה להיות גם שלוחו של חברו (עי' בדברי הרמב"ן בסוגיא שמשמע שאפילו לא נתכוין לחבירו זוכה גם לחבירו, ויש להסתפק כשאמר בפירוש שאינו רוצה ליכות לחבירו), ונמצא ששניהם הגביהו כל החפץ חציו מכח הגבהתו וחציו מכח הגבהת שלוחו

¹² שו"ע ונו"כ שם ה

¹³ אבל דרך ירידה, כגון שהיה בגד על עמוד ומשכו ונפל, אף על פי שהיה מוגבה מכחו ג"ט, לא קנה, ומשמע שאם היה החצי השני בידו בכל אופן קנה, ובש"ך סימן קצה סק"ג כתב שנחלקו הראשונים אם הגבהה מכחו חשיב הגבהה, ולא הכריע, אבל בנה"מ סק"ג כתב דהגבהה מכחו חשיב הגבהה, וגם בקצה"ח סק"א כתב דהגבהה מכחו דרך עליה קונה, אפילו ברה"ר ואפילו ברשות מוכר, ובסימן רעג סק"ד כתב הקצה"ח גבי מצורת הדג דגם משיכה מחמתו חשיב משיכה, ונראה שאם גרם לחפץ שיפול מחמת כובדו, כגון שהיה מונח חפץ תחתיו ונטל התחתון וממילא נפל העליון, לא קנה העליון, אף לא מדין משיכה, שאין זה מכחו אלא מכח כובדו. כתב במשפט שלום שאם הגביה ע"י אבן שואבת (מגנט) נראה דחשיב כהגבהה.

¹⁴ פתחי חושן חלק ב פרק ט סעיף כ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

בשני ראשיה בבת אחת, קנה. אבל אם הניח מידו קודם שניתק מע"ג העמוד לא קנה, אך שהיה בידו בכל אופן קנה.

בקנין סודר כל שיכול לתפוס מהבגד בענין שיהא יכול לנתק ולהביאו אצלו, קנה¹⁵.

**ג. רכוב בשדה ומנהיג בעיר קנה הכא נמי מנהיג ברגליו
...רכוב בעיר ... לא קני ... לפי שאין דרכו של בני אדם
לרכוב בעיר... במקח וממכר עסקינן דאמר ליה קני כדרך
שבני אדם קונין**

¹⁵ בש"ך סימן קצה סק"ו כתב בשם הב"ח במ"ש בשו"ע שם סעיף ד לגבי קנין סודר שצריך לתפוס מהבגד בענין שיהא יכול לנתק ולהביאו אצלו, והקשה הב"ח דבסימן רס"ט סעיף ה מבואר שצריך להגביה כל הבגד ולא סגי במה שיכול לנתק ולהביאו, ותירץ דאה"נ דוקא בקנין סודר סגי בכך, אבל בקנין הגבהה אינו קונה כל הכלי במה שיכול לנתקו, ובתירוץ אחר כתב דאפשר דשאני התם דאיירי במציאה, אבל בדעת אחרת מקנה קונה כל הכלי אף על פי שלא תפס כולו אם יכול לנתקו ולהביאו אצלו, וכתב הש"ך שתירוץ ראשון נראה עיקר, ועי' בנה"מ סק"ב, ונראה דמפרש בדעת הרמב"ם דלענין לקנות החלק שהגביה מהני במה שיכול לנתק ולהביאו, עיין שם,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

המוכר או נותן¹⁶ בהמה לחבירו¹⁷, ואמר לו קנה כדרך שבני אדם קונים¹⁸, אם משך או הגביהו קנה¹⁹. וכן אם רכב עליה בשדה קנה, וכן בעיר בסימטא יש אומרים²⁰ שקנה. ויש אומרים²¹ שאדם בינוני אינו קונה בעיר.

דף ט:

ד. ואי רשות הרבים הוא קני ואי אדם חשוב הוא קני ואי אשה היא קניא ואי איניש זילא הוא קני

¹⁶ שו"ע ונו"ב קצו ה

¹⁷ כתב הרמב"ם בפ"ב מה' מכירה ה"י המוכר בהמה לחבירו או נתנה לו במתנה ואמר לו קנה אותה כדרך שבני אדם קונים, אם משך (בטור הוסיף או הנהיגה) או הגביה קנה, אבל אם רכב עליה, אם בשדה קנה, ואם בעיר לא קנה, לפי שאין דרך בני אדם לרכוב בעיר, לפיכך אם היה אדם חשוב שדרכו לרכוב בעיר, או אדם מזולזל ביותר שאינו מקפיד על הילוכו בעיר רוכב, כגון המטפלין בגידול הבהמות, או העבדים, או שהיתה אשה, או שהיה ברשות הרבים שרבים דורסים שם, ה"ז קונה ברכיבה, והוא שתהליך בו, ע"כ, והטור כתב בשם הרא"ש שבשדה או אפילו בעיר בסימטא כל אחד קונה, וברה"ר אדם חשוב או אדם מזולזל קונה, אבל אדם בינוני אינו קונה ברה"ר. וכתב הטור שדוקא בינוני, אבל כל שאינו בינוני, אפילו אינו עבד קנה דבכלל מזולזל הוא, וכן מדויק לשון הרמב"ם שכתב מזולזל ביותר, ונמצא שלהרא"ש יש ד' דרגות, אדם חשוב, בינוני ופחות מבינוני ומזולזל ביותר, ולגבי פחות מבינוני חולק הרא"ש על הרמב"ם, שלהרמב"ם כפי הכנת הטור לא קנה ולהטור קנה.

ולגבי המקום יש ג' חילוקים, שדה, עיר סתם ורה"ר, ולהרמב"ם בשדה כולם קונים וכן ברה"ר, ובעיר רק אדם חשוב או מזולזל קונה, ולהרא"ש והטור בשדה ובעיר בסימטא כולם קונים, וברה"ר רק אדם חשוב או מזולזל קונה.

¹⁸ בב"י כתב דדוקא כשאמר לו בלשון זה, אבל אם אמר לו סתם, קנה בכל מקום, אבל בדרישה כתב בשם רי"ז דה"ה אם אמר לו סתמא לא קנה אלא כדרך שבני אדם לרכוב, ועי"ש שהאריך בדברי הגמרא והפוסקים באיזה אופן מעכב בקנינים שלא כדרך עשייתם

¹⁹ במקום שקנינים אלו קונים, שהגבהה קנה בכל מקום ומשיכה אינו קונה אלא בסימטא וחצר של שניהם.
²⁰ כן הגיה הרמ"א בדברי השו"ע, ותמה הט"ז דמשמע מדבריו דכולם קונים בסימטא, וזה אינו אלא לדעת הרא"ש והטור, אבל להרמב"ם (שהוא לשון המחבר) יש נ"מ בין אדם חשוב ומזולזל שקונה לבין אדם בינוני שאינו קונה,

²¹ שו"ע שם, והוא דעת הרמב"ם, לפי שאין דרך בני אדם לרכוב על הבהמה בעיר, והרמ"א הגיה והוסיף תיבות ברה"ר, ותמהו הסמ"ע והט"ז דהמחבר דנקט לשון הרמב"ם ע"כ איירי שלא ברה"ר שהרי להלן כתב שברה"ר שרבים דוחקים קונה ברכיבה, ורק לדעת הרא"ש והטור יש לחלק בין אדם בינוני לבין אדם חשוב ומזולזל, כמ"ש לעיל, והסמ"ע מתרץ דס"ל להרמ"א שיש רה"ר שאין רבים דוחקים שם, שבוה מודה הרמב"ם שאדם בינוני אינו קונה, וסיים שזה דוחק.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרך היומי

מסכת בבא מציעא

אדם חשוב שדרכו לרכוב בעיר, או אדם מזולזל שאינו מקפיד על כבודו, או ברה"ר²² שרבים דוחקים שם ודרך כל אדם לרכוב שם²³ קונה בעיר.

ואשה שרכבה קונה בכל מקום, שדרך אשה בכל מקום ברכיבה, שאין בה כח להוליך הבהמה שמא תנתק ממנה.

ה. משוך בהמה זו לקנות כלים שעליה מהו לקנות מי אמר ליה קני אלא משוך בהמה זו וקני כלים שעליה מהו מי מהניא משיכה דבהמה לאקנויי כלים או לא

משיכה והגבהה²⁴ ומסירה שמקח וממכר²⁵, אינם קונים אלא בפני המקנה, או כשאמר לו לך ועשה קנין וקנה, ואם עשה קנין שלא בפניו, ולא אמר לו חזק וקנה²⁶, לא קנה²⁷.

²² תמה בקצוה"ח (וכן תמה בחידושי רעק"א) שמסוגית הגמרא משמע דרכיבה קונה מדין משיכה והרי משיכה אינו קונה ברה"ר. ונשאר בצ"ע, ובנה"מ סק"ב כתב לתרץ עפ"י דברי התוס' (ב"מ דף ט) דרכוב קונה בצירוף קנין מסירה וקנין משיכה יחד, וכיון שמשיכה אינו קונה אלא בסימטא ומסירה אינו קונה אלא ברה"ר, ולכן אין לחלק ברכוב וקונה בכל מקום, כיון שיש בו גם משיכה וגם מסירה. ובתירוץ אחר כתב הנה"מ דאיירי שרכב ובא מרה"ר לסימטא, ולא הוליכה כולה בסימטא רק כלשהו, דבכה"ג קונה במשיכה, כמ"ש בשו"ע סימן קצח סעיף יד, וה"נ קונה מדין משיכה, אלא שמ"מ יש לחלק באיזה רה"ר התחיל הרכיבה, שאם התחיל ברה"ר שאין רבים דוחקים שם, ושם אין הרכיבה קנין כלל, שהרי אין דרך לרכוב שם, לא מהני מה שרכב אחר"כ מקצת בסימטא, שעיקר הטעם דמשיכה מרה"ר לסימטא מועיל משום שמצדפינ מעשה המשיכה ברה"ר עם המשיכה במקצת בסימטא, אבל משיכה ברה"ר שאין דוחקין שם אינו אפילו התחלת קנין, אבל אם התחיל ברה"ר שרבים דוחקים שם, שדרך לרכוב שם, אף על פי שאינו קונה ממש, מ"מ מהני לצדף למקצת המשיכה שבסימטא, ואה"נ אם רכב בסימטא עד שנכנס כולו לסימטא, לא איכפת לן היכן התחיל הרכיבה, דאע"פ שרכב תחלה ברה"ר שאין דוחקים שם, מ"מ הרי עשה משיכה גמורה בסימטא, ואין הרכיבה שלא כדרכה שעשה תחלה גורעת מהקנין גמור שעשה אחר"כ, עיין שם.

²³ שו"ע שם, ורש"י פירש שירא שיפסקו בינו לבהמתו,

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ג נבי משיכה וה"ה בהגבהה ומסירה.

²⁵ ופשוט שבהפקר ומציאה קונה בלי אמירה, דמי יאמר לו. ועיין פתחי חושן חלק ח פרק א הערה לג האם בשותפים ונתנת שכ"מ צריך אמירה.

²⁶ במנח"פ סימן קצא כתב דא"צ לומר וקנה, שאם אמר לך חזק סגי

²⁷ ובשו"ת עונג יום טוב שם כתב שאף לאחר נתינת מעות צריך אמירה, וכתב בחידושי רעק"א בסימן קצב סעיף ב שמלשון הרמב"ם משמע שאם החזיק שלא בפניו אף הלוקה יכול לחזור, ואם אמר לו לך חזק וקני, אף על פי שהחזיק לאחר זמן קנה, ומסתבר שיכול המקנה לחזור מדיבורו, ואז אין הקונה יכול שוב לקנות, דאתי דיבור ומבטל דיבור, ובחידושי דברי חיים לב"מ דף מז כתב שאם יש אומדנא דמוכח או שגילה דעתו שרוצה להקנות א"צ אמירה, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרך היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

אמר לו לעשות קנין מסוים ושינה ועשה קנין אחר לא קנה בין ששינה למעליותא²⁸, כגון שאמר לו למשוך והגביה, ובין כשישינה לגריעותא כגון שעשה קנין מסירה, שאינו יכול לקנות אלא כפי שאמר לו²⁹.

לפיכך בקנין משיכה³⁰, הגבהה³¹ וחזקה³² שלא בפני המקנה, צריך שיאמר לו המזכה³³, בין במכר ובין במתנה, עשה קנין זה וקנה, ואם אמר לו עשה קנין זה ותקנה או עשה קנין זה לקנות לא קנה³⁴, שלשון תקנה משמעו להבא ואינו מקנה לו עתה, ולשון לקנותו משמע שאינו מקנה לו בזה, אלא הוא בעצמו יקנה, אבל אם עושה הקנין בפניו, א"צ שיאמר לו.

מסר לו הרסן, ואח"כ שלא בפני המוכר משך הלוקח את הבהמה, קנה במשיכה זו, אף על פי שלא אמר לו משוך וקני, שמסירת הרסן הוי כמסירת מפתח דמהני בחזקה אף שלא בפניו³⁵.

²⁸ רמ"א שם א

²⁹ ובטור הביא דעת הרמ"ה דדוקא כשישינה לגריעותא, אבל כשאמר לו לעשות קנין גרוע ועשה קנין טוב יותר קנה, וכ"כ המאירי בב"ב. ונראה שאם אמר לו סתם לך עשה קנין, אין זה שנוי, וכל שעשה קנין המועיל קנה, כדמוכח בשו"ע סעיף ה גבי רכיבה

³⁰ שו"ע ונו"כ שם א

³¹ שו"ע סימן קצו סעיף א לגבי משיכה, ובמחנ"א ה' שלוהין כתב דהגבהה עדיף ממשיכה וא"צ שיאמר לו הגבה וקנה, אבל בסמ"ע ובשאר אחרונים לא משמע כן, ועי' שו"ת עונג יום טוב סימן קז בהג"ה.

³² שו"ע ונו"כ קצב ב לענין חזקת קרקע וקצו ב לענין חזקה בעבד, ובסימן רא א גבי סיטומתא.

³³ בהידושי רעק"א ציין לדברי הנ"י בפ"ק דב"מ שפירש בהך איבעיא (דף ט ע"ב) דמשוך בהמה זו וקני כלים שעליה, דאיבעיא להו אם בהמה כפותה נקנית במשיכה ע"י גרירה, כיון שאין דרך לעשות כן, ולא איפשיטא האיבעיא, וכתב רעק"א שמדברי הרא"ש והטור בסימן רב משמע דפשיטא ליה שקונה ע"י משיכת בהמה כפותה, ועי' אבן האזל פ"ב מה' מכירה ה"ה, ועי' שד"ח כללים מערכת ע' כלל סב שדן אם עובר נקנה במשיכת האם

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ו שו"ע ורמ"א קצו ו, ועי' ט"ז שם שבלקנות תליא בפלוגתא, ועי' נה"מ סק"ג שם, ועי' משפט שלום שהעיר מסימן רננ סעיף ב, וכתב עוד בשם הכנה"ג שאם אמר ויקנה לך אותו הפז מהני, עיין שם, ובערך ש"י סימן ר סעיף ו העיר שגם משם משמע דלשון לקנות מהני, עיין שם, ובערוה"ש כתב שאם אמר הקונה למקנה אמשוך ותקנה לי הפז זה מהני, שהרי זה כמבקש ממנו להקנות לו, וכתב לפי"ז דה"ה כשהקונה מסרב והמקנה מבקשו לגמור הקנין ואמר לו תקנה, מהני.

³⁵ בפעמו"ז ועיין פתחי חושן שם פרק ו הערה כז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

**ו. אמר ליה קני בהמה וקני כלים ... וחצר מהלכת לא קנה
... כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא
בנפותה**

המקנה³⁶ בהמה וכלים שהיו מונחים על גבה, אף על פי שמשך הבהמה וקנאה, לא קנה הכלים שעליה, משום שאינו דומה משיכת בהמה שהיא בהילוך למשיכת כלים שהיא בגרירה, ומדין חצר לא קנה שבהמה חצר מהלכת היא³⁷, וכ"ש כשלא הקנה לו הבהמה שאינו קונה הכלים במשיכת הבהמה, ואפילו בהמה כפותה, אבל הזוכה במציאה והפקר, קונה הכלים במשיכת הבהמה³⁸.

אמר ליה³⁹ המוכר משוך בהמה זו וקני כלים שעליה, ולא הקנה לו הבהמה, הואיל ולא הקנה גוף הבהמה אף על פי שמשכה והיא כפותה לא קנה כלים שעליה⁴⁰, כיון שעיקר דין משיכתה היא בהליכה ומשיכת כלים היא בגרירה.

הבהמה⁴¹ אין לה דין חצר לקנות מה שעליה, שחצר מהלכת היא, ואפילו עומדת עתה, אבל בהמה כפותה דינה כחצר, אפילו אינה ישנה, כיון שאינה יכולה להלך.

³⁶ שו"ע ונו"כ רב יג

³⁷ בעיא דלא איפשיטא בגמרא וכתב הרא"ש דמספק לא קנה גבי מו"מ, משום דבספק קנין אולינן בתר חזקת מרא קמא, ואפילו תפיסה לא מהני, ודעת הר"ן דבספק קנין קונה, דהוי כתופס ברשות, שהרי צוה לו לעשות כן, וכמ"ש בסימן רב סעיף ג, והביא הר"ן שיש מחלקים דשאני התם דודאי הוי קנין, משא"כ הכא שהספק הוא בעצם הקנין, ודחה הר"ן חילוק זה, עיין שם, ועי' חידושי רעק"א.

³⁸ סמ"ע שם כדעת הרא"ש, דספק קנין במציאה והפקר אין מוציאין מיד מוחזק, כיון דליכא חזקת מרא קמא, והטור כתב דין זה במשוך לקנות בהמה עם הכלים, והב"ח כתב דה"ה במושך הבהמה לקנות רק הכלים ג"כ קונה, ובקצה"ח חולק דבשלמא כשקונה גם הבהמה הרי הוא מוחזק, אבל כשאינו רוצה לקנות הבהמה אין כאן תפיסה, עיין שם, ועי' בדבריו בסימן רב סק"ז, ועי' קונטרס הספיקות כלל ח.

³⁹ שו"ע ונו"כ רב יד

⁴⁰ אף על גב דמשיכת בהמה כפותה ג"כ בגרירה כמשיכת ממלטלין, מ"מ עיקר משיכת בהמה ע"י הילוך, ומ"מ נהי דמהני גרירה לקנות הבהמה כדמוכח מלשון השו"ע, מ"מ אינו מועיל לקנות המלטלין שעליה, וצ"ע.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

וכן העבד דינו כחצר מהלכת, ואינו קונה מה שעל גביו בקנין חצר אא"כ הוא כפות⁴². ואם אינו כפות, אפילו עומד לא קנה, דכל שבמהלך לא קנה בעומד ויושב נמי לא קנה. וה"ה כל אדם, וכן כלים שע"ג אדם אינם קונים, ויש אומרים שצריך שיהא גם ישן⁴³.

וכבר התבאר בגיטין דף כא. ודרף עה: שאם נתן הגט ביד עבדה⁴⁴ והיא משמרתו ועומדת בצדו, אף על פי שהוא ניעור משתמר לדעת קרינן ביה ומגורשת, שעבדה כחצירה דמי, ובלבד שיהא כפות שלא לילך דומיא דחצירה, אבל אם אינו כפות אינו גט.

ויש אומרים⁴⁵ שכשהוא ניעור אף על פי שהוא כפות אינו גט, שאין זה מיקרי משתמר לדעתה, שהרי העבד בן דעת הוא ומשתמר לדעת העבד הוא, ואינו גט עד שיתקיימו שתי תנאים ישן וכפות שאז משתמר לדעתה הוא וגם חצר שאינה מהלכת הוא, אבל ניעור אפילו כפות אינו גט כלל וישן ולא כפות הרי זה גט פסול מדרבנן, דאע"פ שהוא ישן ומשתמר לדעתה מכל מקום חצר מהלכת הוא, שהרי יכול לילך אלא שהוא ישן ואינו דומה ממש לחצירה, וגט פסול מדרבנן הוא.

⁴² שו"ע ונו"כ שם ט

⁴³ דבעינן שיהא גם משתמר לדעתו, וכל שאינו ישן אינו משתמר אלא לדעתו של עבד, אבל כשהוא ישן הרי בעל העבד משמרו, והקשה בנה"מ סק"ה דכל שאין החצר משתמר מהמת עצמו דינו כאינה משתמרת, וע"כ הא דמועיל בישן ומשמרתו היינו משום עומד בצדו, ובשלמא לדעת השו"ע בסימן ר סעיף א דבעומד בצדו סגי, שפיר איכא למימר דה"נ איירי שעומד בצד העבד, וגם מ"ש ישן ומשמרתו ע"כ צריך לפרש כן, ולא איירי במשתמר מרחוק, אבל לדעת הרמ"א שם דבעומד בעינן עומד בתוכו, קשה היכי משכחת לה עומד בתוכו, וכן יש להקשות בדין בהמה כפותה, ולא מסתבר לומר דבעינן עומד על הבהמה. ותירץ דאף אם נימא דבעינן בתוכו ממש, במו"מ לבו"ע סגי בעומד בצדו, שלא אמרו עומד בתוכו אלא בגט ובמציאה דלא שייך בהו שליחות, ולכן אמרינן שאינו קונה בחצר כדי שיהא יושב ומשמרו, אבל במו"מ דמהני שליחות, מהני משמרו מבחוץ השיב כמשתמר ע"י שליחו, והשיב שפיר משתמר על ידו. עיין שם.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלט מז

⁴⁵ זה דברי רמב"ם לגי' הטור דאינו גט אלא אם יש תרתי כפות וישן כמו שהעתיק השו"ע בסעיף הקודם ובכפות לחוד כתב דאינו גט ומשמע שאפילו לכהונה אינה פסולה דכן הוא הכלל בדברי רמב"ם במקומות שכתוב בהם אינו גט, ובישן לחוד כתב שהוא פסול והיינו שמ"מ לכהונה פסולה, וצ"ל מעמו דחצר המשתמר לדעתה ס"ל דהוה מן התורה דחצר מידה אתרבאי וידה הוא משתמרת לדעתה, ומשו"ה בכפות לחוד הוא יכול לשמור את עצמו לא הוה מדעתה על כן אינו גט כלל, אבל בהא דחצר מהלכת דאי' ריש פ"ק דשבת גופו נייחו ידו לא נייחו אלא מדרבנן לא קנה בחצר מהלכת על כן פסול עכ"פ לכהונה דמן התורה הוה גט כן נראה לי דעת הרמב"ם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ז. היה מהלך בספינה וקפצו דגים ונפלו לתוך הספינה ...

ספינה מינח נייחא ומיא הוא דקא ממטו לה

הספינה דינה⁴⁶ כהצר לקנות מה שבתוכה. ואפילו נוסעת השיב כעומדת כיון שהספינה נחשבת כמונחת והמים הם אלו שנעים תחתיה.

מכונית או עגלה בשעה שעומדים, הרי הם קונים בקנין חצר, אולם בעת נסיעתם יש להסתפק בכך⁴⁷.

ח. היתה מהלכת ברשות הרבים וזרק לה גט לתוך חיקה או

לתוך קלתה ... קלתה מינח נייחא ואיהי דקא מסגיא

מתותה

כבר התבאר במסכת גיטין דף עז: שהיתה היא⁴⁸ בחצרו וזרק לה שם גיטה אינה מגורשת, אפילו היא יושבת במטה ונפל הגט במטה אינה מגורשת, עד שיגיע הגט לידה או לחיקה או לכלי מהכלים שלה שאין הבעל מקפיד על מקומו, כגון צלוחית או כפיפה קטנה וכיוצא בהן שאין דרך הבעל להקפיד על מקומו. ובנפל על בגדיה הוי כנתן לידה אפי' אם לא נשאת מתירין⁴⁹.

וכן אם נפל הגט למטה שלה שהיא גבוהה עשרה טפחים מגורשת, שכיון שהיא גבוהה עשרה חלקה מקום לעצמה ורשות בפני עצמה היא והיא שלה,

⁴⁶ שו"ע ונו"כ הו"מ רענ טו

⁴⁷ שיש לדון בעגלה או מכונית אם דומה לבהמה ועבר, או דומה לספינה, ולכאורה דומה לבהמה, דרך גבי מים שייך לומר מיא מסגי תותא, ואולי גם בעגלה אפשר לומר שהגלגלים מהלכים, ולא מצאתי, ומ"מ נראה שאף אם נאמר שדינם כהצר מהלכת, היינו דוקא כשהם מהלכים ממש, אבל כשעומדים לא אמרינן דכל דמהלך לא קנה עומד נמי לא קני, דשאני בהמה ועבר שדרכם להלך מעצמם, ואף ספינה שהוצרכו בה לסברא דמיא מסגי תותא, נראה שאם היא עומדת בלא"ה קונה, אלא שאין דרך ספינה לעמוד במים אא"כ היא כפותה, ובכפותה אף בהמה קונה, וה"ה בעגלה ומכונית כשהם עומדים דינם ככפותה. פתחי חושן חלק ח פרק ח הערה סג

⁴⁸ שו"ע ונו"כ שם י

⁴⁹ באר היטב שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

ואין הבעל⁵⁰ מקפיד על מקום רגלי כרעי המטה שלה, ואם לא היתה גבוהה עשרה הרי זו ספק מגורשת⁵¹.

לפיכך נוהגין שלא לגרש שום אשה ע"י נתינת הגט אפילו תוך ביתה וחצירה ואפילו לתוך קלתה שהוא סל שלה או תוך מלבושיה, והטעם שחיישינן שלפעמים הם שאולים אצלה ואולי הבעלים מקפידין על כך, וא"כ לא הוי גיטה כיון שלא לכך הושאלו, לכך טוב ליתן הגט תוך ידה ממש, ולא יהא שום דבר חוצץ אפילו טבעת וכיוצא בזה, ותהא ידה פתוחה מתחלת הנתינה עד גמר הנתינה, ולא תקפוץ ידה קודם גמר הנתינה⁵²,

ואחר גמר הנתינה תקפוץ ידה ותכניסנה תחת בגדיה שתהא קבלה מעולה, ותיזהר שלא יסייע לה שום אדם בקבלתו וגם לא בהכניסה תחת בגדיה, ואפילו בדיעבד אין להתירה לעלמא עד שבאה גט לידה ממש.

ט. היה רונב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר לחבירו

תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם משנתנה לו

אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום

ביקש ממנו חבירו⁵³ שיזכה עבורו במציאה, הכל מודים שאפילו לא אמר הזוכה, זכה חבירו, ואינו נאמן לומר שזכה לעצמו⁵⁴, אלא אם כן אמר בפירוש שאינו רוצה לקיים שליחותו ורוצה לזכות לעצמו.

⁵⁰ משמע אדם אחר מקפיד ולוקח אינו קונה אם מטה שלו עומד ברשות המוכר אפי' אם גבוה י"ט כמ"ש בתוס' אכרעי מטה אין אדם מקפיד לכל הפחות באשתו וכן באויר מטה וכ"כ הרשב"א ומ"ש תוספות וכן באויר המטה עיין בחדושי רש"י פירוש כגון אם המטה תלי' באויר אינו מקפיד במטה של אשתו ומגורשת אבל של אדם אחר אינו קונה. ב"ש שם טז

⁵¹ הטעם דכיון שאינו גובה י' טפחים לא היה על זה שם רשות בפני עצמו אלא שם כלי והו"ל כליו של לוקח ברשות מוכר והוא בעיא דלא אפשרטא אם קונה אי לא. ט"ז שם יג. ולא כרמב"ם דס"ל אפשרטא אבעי". ב"ש שם טז

⁵² מפני שנראה כאילו נוטלת היא הגט מיד בעלה ואין זה נתינה מן הבעל, ואנן ונתן הוא בעינן שאם מחמת שקפצה היא ידה אינו יכול לנתקן עוד ולהביאו אצלו, לא הוי נתינה ואינה מגורשת, כיון שגמר הנתינה היתה מכת שקפצה ידה, ויש מי שאומר שהיא מגורשת, ויש להחמיר. וכל זה לא מיירי אלא שקפצה ידה בלא רצון הבעל, אבל אם הבעל מצוה לה לקפוץ ידה אפילו הושיט לה הגט והיא לקחה אותו מצד השני הוי גט, כן נראה למורי מהרמ"א ז"ל. לבוש קלח ב

⁵³ שו"ע ונו"כ רסט ו ובסמ"ע ח

⁵⁴ רמ"א שם, וכתב בנה"מ שאם אין עדים שאמר לו נאמן במינו דלא אמרת לי.

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

יש אומרים⁵⁵ שהאומר לחבירו להגביה עבורו חפץ, אף על פי שאין הזוכה יודע שהיא מציאה, שסבור שהוא של משלח, קנה המשלח.

אמר לו⁵⁶ חבירו תן לי המציאה ולא אמר לו זכה לי. כל זמן שהמציאה בידו⁵⁷ נאמן לומר לעצמי זכיתי, אבל משנתנה לחבירו⁵⁸ אינו יכול לומר שמתחלה נתכוין לזכות לעצמו.

**י. מי שליקט את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני ... יתננה
לעני הנמצא ראשון ... מעשיר לעני ... חד מגו אמרינן
תרי מגו לא אמרינן אבל מעני לעני דברי הכל זכה לו
דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי**

כבר התבאר במסכת גיטין דף יא: שאדם⁵⁹ אחר שאינו בעל השדה⁶⁰ שלקח את הפאה לקט שכחה פרט ועוללות, ואמר הרי זה לאיש פלוני העני, אם

⁵⁵ קצה"ח סימן ערה סק"ג, שכוונת המשלח לקנות מועיל למעשה השליח, ועי' בנה"מ שם סק"א ובטבעת החושן שהרבה אחרונים חולקים על הקצה"ח, ובדברי משפט כתב דתליא במחלוקת הראשונים, ועי' דברי חיים דיני גניבה סימן ו. ובמנחת פתים הוכיח גם מדברי הסמ"ע שם ס"ק כו כשהחזיק ע"י פועלים אם לא ידעו שהוא הפקר אינו קונה, ומשמע שאע"פ שהוא נתכוין לזכות ע"י פועליו. ובערך ש"י הקשה מכאן גם לסברת הנה"מ סימן קפח שבפועל קונה בעה"ב אפילו אין הפועל מתכוין לקנות (ודעת המחנ"א אפילו כשהפועל רוצה לקנות לעצמו), ותיירץ דמיירי שלא הקדים להם שכרם, דאז לא אמרינן יד פועל כיד בעה"ב, ועיי"ש שהאריך בדברי הקצה"ח, וגם בחלקת יואב חו"מ סימן ג מפסק בדינו של הקצה"ח, עיין שם.

⁵⁶ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁷ ומדברי הסמ"ע משמע שאפילו נתכוין באמת בשעת הגבהה לזכות לחבירו יכול לחזור, ומדברי הנה"מ סק"ו נראה שהסמ"ע לשיטתו שבסתם צריך שיאמר כדי שיזכה לחבירו, וא"כ אם אמר שוב אינו יכול לחזור בו, אבל הנה"מ הביא בשם הרשב"א, וכן משמע בט"ז, שאפילו אמר בפירוש בשעת הגבהה שמגביה לצורך חבירו, כיון שחבירו לא עשאו שליח לזכות אלא ליתן, והיינו שגיביהנה ויתננה לו ובשעת נתינה יזכה בה, ולכן אף על פי שנעשה שליח בהגבהה לא נעשה שליח לזכות ויכול לחזור בו, עיין שם, ולפי"ז אם באמת נתכוין בשעת הגבהה לזכיה ממש אפשר שלכו"ע אינו יכול לחזור בו, וכמ"ש הט"ז, אלא שמ"מ אינו נאמן לומר שנתכוין לכך אלא מתחלה.

⁵⁸ עי' ט"ז אהע"ז סימן לח שכתב שאפילו תוכ"ד משנתן לו אינו יכול לחזור, והביא ראייה מכאן שבמשיכה אינו יכול לחזור אפילו תוכ"ד, והקצה"ח סימן קצה סק"ז תמה שבשו"ע שם סעיף ז משמע שבכל הקנינים חוץ מקנין סודר יכול לחזור תוכ"ד, ושאני מגביה מציאה לחבירו שלא נתכוין לקנות לעצמו, משנתנה לחבירו זכה בו מהפקר, ואין המגביה יכול לחזור כיון שלא היתה שלו מעולם, ועי' שו"ת בית אפרים חו"מ סימן סה, דברי חיים דיני מכירה סימן ו.

⁵⁹ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ב הלכה יט

⁶⁰ דאי בעל השדה אפי' הוא עני אסור לו ליטול פאה משדהו כדלקמן פ"ו הט"ז ול"ש לומר מתוך שזוכה לעצמו כן דעת רש"י בב"מ ט' ב' וגם לפ"ד הר"ש בפ"ד דפאה דחולק על רש"י ה"מ לר"א אבל לרבנן מודה דצריך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדרף היומי

מסכת בבא מציעא

עני הוא זה שלקח, מתוך שזוכה בו לעצמו זכה בו לאותו פלוני, ואינו יכול לחזור בו דמינו דמצי זכי לנפשיה שהוא עני זכי נמי לחבריה ואם עשיר הוא לא זכה לו, אפי' עשאו שליח⁶¹ דהוי כמו תופס לבעל חוב במקום שהב לאחרים דלא קנה אא"כ יכול לזכות לעצמו אלא יתננה לעני שנמצא ראשון. דכיון שלא זכה לו אסור לו לעכבה עד שיבא אותו עני שרצה לזכות לו, אלא כל עני שימצא ראשון יתננה לו ואל יאחרה בידו אולם אם אירע שבא אותו עני ראשון רשאי ליתן לו. ואם שכרו י"א⁶² שיכול לזכות לו.

תרי מינו דלא ס"ל לרבנן וכ"ה בהדיא בתוס' הרא"ש בב"מ שם ובתוס' רבנו פרץ ובמאירי שם ובגיטין י"א ב' ובחי' ריטב"א ב"מ החדשות ובש"מ"ק שם בשם רבו וכן ברדב"ז כאן וב"כ בביאור הגר"א בירו' מע"ש פ"ה סוף ה"ד ע"ש. ודעת חי' הריטב"א ב"מ ט' ב' בשם רמב"ן וכן בחי' ריטב"א גיטין י"א ב' וכן נראה בחי' הר"ן ב"מ שם וב"כ רש"ם דגם בעל השדה אם הוא עני כיון שיכול ליטול פאה בשדות אחרים מקרי שיכול לזכות לעצמו וזוכה גם לחברו ומ"מ לכתחלה אסור לבעל השדה לעשות כן דלא גרע מלסייע לאחד מהן שאסור⁶¹ חו"מ סי' ק"ה ס"א וב"כ במשנה ראשונה ובתפארת יעקב, וברש"ם גבי יד הפרנס משמע דשליחות מהני והוא כשיטת רש"י

⁶² ש"ך שם ולכאוי ה"ה כאן וע"ש בפ"ת בשם ק"נ שחולק על הש"ך רק מטעם אחר כ' דמהני שם משום שהוא ג"כ לצורך עצמו וזה ל"ש כאן דהרי השליח עשיר. דרך אמונה ציון ההלכה שם ס"ק שלג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

